VELKÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Za prezidentem, hradištěm a krásným údolím do Kožlan

GPS souřadnice: 49.9947634, 13.5486219

Praktické informace

Délka trasy: 6 km

Obtížnost: Středně těžká trasa pro děti od 7 let. Kola a kočárky neprojedou, pejskům se výlet líbit bude.

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat: Nejrychleji se do Kožlan dostanete, když se vydáte po D6 na Rakovník. Pak vás už směrovky zavedou. Přibližně 90 km ujedete za hodinu a kousek.

Parkování: Zdarma na parkovišti u městského úřadu nebo před knihovnou – je to nedaleko kostela.

WC: Zmrzlinářství u radnice, muzeum (v rámci placené prohlídky)

Možnost občerstvení: Na Křižovatce (pouze odpoledne), zmrzlina u radnice, prodejna COOP

Městské muzeum (www.muzeumkozlany.cz)
Otevírací doba (mimo po): 7.30–11.30, 12.00–16.00
Vstupné: dospělí – 40 Kč, snížené – 20 Kč

Nejbližší další výlet agentury Velká dobrodružství: Kralovice, Plasy, Rabštejn, Plzeň, Skryjská jezírka, Krakovec, Týřov, Manětín, …

Trasu pro vás prošla Lucie Nachtigallová.

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

město Kožlany leží asi 40 km severně od Plzně v Plaské pahorkatině na silnici z Plzně do Rakovníka. Najdete zde krásný kostel, křížovou cestu, vyrábí se zde keramika, která navázala na proslulé hrnčířství, a narodil se zde také jeden československý prezident. Který to byl? Pojďte s námi na výlet a dozvíte se to. Většina naší cesty však povede hlavně krásnou přírodou – kolem hradiště, potoka, skautského tábora a tajemného židovského hřbitova. Cestou budeme luštit tajenku, povídat si pohádky a také si trochu zpívat.

Výlet vznikl s laskavou podporou a pomocí Destinační společnosti Postřelí. Díky tomu je pro všechny výletníky zdarma. :)

Dopis dětem

Ahoj, holky a kluci, máte rádi údolí, kterými se v dávných dobách proháněli rytíři? Místa, kde nepotkáte žádného turistu a v létě se na nich můžete vykoupat a natrhat si maliny? A také místa, která vám trošku nahání hrůzu? Tak to se vám tento výlet bude líbit! Od strašidelného kostela, lebek a křížové cesty vás totiž vezmeme na hradiště a kolem potůčku až na židovský hřbitov. Celou cestu si samozřejmě budeme povídat, hledat a luštit tajenku. Pokud půjdete správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte.

Mapa výletu

Doplňovačka

Jdeme na to:

Zaparkujeme na některém z míst před knihovnou nebo městským úřadem v Pražské ulici nedaleko kostela. Místa je tady dost a žádné parkovné se neplatí. Výlet je okružní a projdete ho asi tak za dvě a půl hodiny.

Víte, proč se Kožlany jmenují Kožlany? Zkuste písmeno Ž nahradit písmenem Z a bude vám to trošku jasnější. Obzvláště když zahlédnete někde kolem sebe znak obce. Měli byste ho vidět právě teď.

Název města je odvozen od jména Kozel ve významu ves lidí Kozlových.

Vidíte rohatce? Co drží v kopýtkách?

Stříbrný kozel s rohy otočenými dopředu drží v železných rukavicích válečnou sekeru – asi aby ochránil městečko. Určitě dnes dohlédne i na vás! :)

Pokud zvířátko nevidíte, druhé na vás čeká na budově muzea u infocentra. Tam můžete kozlíka dokonce na znaku podrbat na rozích.

Buď od budovy knihovny, nebo od úřadu se vydáme doprava. Vede nás kostelní věž. Z kopečka, pak zase do kopečka! Zatím malého… Bude hůř! :)

Zastavíme se před budovou, ve které sídlí infocentrum. Bývala zde stará škola, kterou kožlanští milovníci vzdělání postavili již v roce 1847. Vyučovalo se tady do 1. světové války, pak dům využívala četnická stanice a od roku 1945 zde funguje muzeum. Stálá expozice seznamuje návštěvníky se životem Edvarda Beneše, ale i s místní historií a řemesly. Pokud budete mít po výletě chuť ještě se trošičku dovzdělat a vidět věci, o kterých si povyprávíme, určitě sem zajděte.

Právě na budově můžete vidět kozla v celé jeho kráse

1. **Co zvířeti kouká z tlamy?**

Před infocentrem stojí kříž, Jsou u něj dřevěná sedátka. Dobře si je prohlédněte, jsou na nich vyryté nápisy, a dokonce i jakási mapa – dá se po ní jít 800 km po stopách Jana Husa.

Která místa znáte? A kde na mapě jsou Kožlany?

Není vyloučeno, že Hus Kožlany také navštívil. Nedaleko odsud totiž stojí jeho oblíbený hrádek Krakovec, na který mimochodem také vede jeden z našich výletů s tajenkou. Natáčela se na něm třeba pohádka *Princ a Večernice* nebo oblíbený film *Ať žijí duchové*!

Zkontrolujte na židličce, zda je na trase vyryt i Krakovec. Pokud ano, 3× zakrákejte.

Kostel svatého Vavřince byl postaven ve 13. století za vlády krále Václava I.

Byl v té době někdo z vaší rodiny na světě? To asi ne, ale z nějaké té pradávné rodinky určitě. Vaše prapraprapraprapraprapraprababička nebo stejně dlouhý či ještě delší praděda.

V 18. století kostel vyhořel a následně byl barokně přestavěn. (Ty svíčky!) Další požár hrozil v roce 1897, kdy do kříže na věži uhodil blesk. I když se elektrický výboj zastavil a roztříštil o největší z bání věže, dokázal zahřát kovové části konstrukce věže natolik, že asi po osmi minutách začaly nad báň stoupat malé obláčky kouře – a po další chvíli první plameny. Věž však byla rychle uhašena.

Pokud se vám podaří nakouknout dovnitř, na hlavním oltáři uvidíte vzácný barokní obraz od Petra Brandla. V kostele jsou náhrobníky Týřovských a v předsíni náhrobníky kožlanských farářů z let 1801 a 1816. (Tak nás napadlo, že velebníčci zůstali po práci doslova a do písmene na věčný přesčas. I po smrti. Líbilo by se dospělákům, co jsou dnes s vámi, kdyby byli pohřbeni na pracovišti? Zeptejte se jich.)

Mysleli jsme si, že náhrobník je totéž co náhrobek, ale není tomu tak. Pokud jsme to pochopili správně, tak – zjednodušeně

řečeno – náhrobek stojí a náhrobník je deska, která leží.

Svatostánek je obklopen parkem, ve kterém stojí socha svatého Jana Nepomuckého z 18. století. Na východní straně stojí také socha Madony a na západní zase socha svatého Josefa. Zkuste všechny sochy najít. Co mají Madona s Josefem společného? Koho oba drží na ruce?

2. **Opište první slovo posledního řádku na soše svatého Josefa.**

Představte si, že se právě procházíte po hřbitově. Ten tady totiž dříve býval…

Najděte v zadní části parku nalevo kamenný kříž s lebkou. Brrrr! Vidíte ji? (A teď si představte, že tohle máme pod kůží všichni!) Přečtěte latinský nápis?

Na některých hrobech býval symbol lebky varováním, že místo patří mrtvým a nemá být narušováno. To bylo zvláště důležité na morových hřbitovech nebo v oblastech s masovými hroby. To pro tento hřbitov neplatí, ale raději rychle pryč do života. Zpátky na hlavní cestu.

Kostel se jmenuje po svatém Vavřinci. Víte, kdo to byl?

Křesťanský mučedník, který žil ve 3. století v Římě. Pracoval jako jáhen, což znamená, že pomáhal chudým a staral se o majetek církve. Když ho císař vyzval, aby odevzdal poklady církve, přivedl místo zlata chudé lidi a řekl, že právě oni jsou tím největším pokladem. Za to byl odsouzen k smrti a umučen na rozpáleném roštu. Je patronem hasičů, kuchařů a chudých. Svátek slaví 10. srpna.

Znáte nějakého Vavřince? My taky ne! :) Leda kocoura Vavřince z kresleného seriálu z prastarých časů. Tak prastarých, že jsme v té době ještě neznali slovo komiks. Nebo kněze Vavřince, který tajně oddal Romea a Julii v nejslavnějším příběhu lásky všech dob.
Jisté ale je, že ani jeden z této dvojky nikdy nebyl v Kožlanech.
Jíní Vavřinci sem ovšem zavítat mohli, protože jich v naší zemi žijí téměř dvě stovky. Vyzkoušejte si, jak by znělo vaše celé jméno, kdybyste se tak jmenovali. Děvčátka si to mohou zkusit taky. Ženskými verzemi jména jsou **Vavřinka** a **Laura**. Divíte se, proč Laura? Protože Vavřinec se latinsky řekne *Laurentius*. Nějakou Laurinku bychom tady klidně mohli mít. :)

Míříme doprava směrem k budově městského úřadu.

Napravo uvidíme první zastavení nové křížové cesty.

*Víte, co to je **křížová cesta?** Zvláštní způsob, jak si lidé připomínají **poslední cestu Ježíše Krista na místo jeho smrti. Chtějí trpět stejně jako on, ovšem bez tragického ukřižování v závěru. Jdou tedy stejně jako Ježíš na nějaký pořádný kopec a připomínají si 14 důležitých okamžiků** (takzvaných zastavení), které se podle Bible tehdy přihodily. Stačí vzpomínka, padat, trpět ani táhnout těžký kříž nemusejí.*

Zdejší **křížová cesta** byla slavnostně požehnána 6. září 2020. Byla vybudována k oslavě 200. výročí narození sochaře Václava Levého, který v Kožlanech prožil část života. Vede z náměstí ke hřbitovu a jednotlivá zastavení jsou umístěna podél stromořadí. Sloupky byly vytesány z hořického pískovce kameníkem Bartolomějem Štěrbou z Kozojed. Obrazy ve výklencích nad sloupky zastavení vytvořila malířka Vladimíra Fridrichová Kunešová.

Václav Levý (1820 až 1870) byl významný český sochař 19. století. Je považován za jednoho z průkopníků novodobého sochařství v Čechách. Pocházel z chudých poměrů a prapůvodně pracoval jako kuchař na zámku v Liběchově. Ve volném čase začal tesat do skal v okolí a vytvořil zde známé skalní reliéfy. Například **Čertovy hlavy u Želíz**. Určitě je znáte. Jsou moc hezké. Není divu, že si jeho talentu všiml majitel zámeckého sídla a umožnil mu studium sochařství.

Levý v Kožlanech prožil velkou část dětství. Vypráví se, že už v deseti letech vyřezal dvě sošky Panny Marie, Madonu a krucifix. Rodiče usoudili, že má rád dřevo, a tak ho nechali vyučit truhlářem. Poté ale kožlanský pan farář naléhal, aby byl dán Vašík na výchovu do kláštera. Líbilo se mu jinochovo zapálení pro víru. Jak velebníček chtěl, tak se i stalo. Jenže nikde nebyli nastaveni na truhláře, takže se měl stát klášterním kuchařem – řeholníkem. A co si budeme povídat, v řadě klášterů to byl asi samý půst, žádné hříšné dobroty. Takže asi výuka stála za to. V řemesle se měl Vašek zdokonalit v Drážďanech. Právě tam naštěstí potkal svého dobrodince velkostatkáře a ve dvaadvaceti letech skončil v jeho kuchyni. Nebo spíš začal, protože – jak už jsme se zmínili – byl vyslán na studia.

A dotáhl to tak daleko, že nakonec učil mladé sochaře on. Jeho nejznámějším žákem byl další Václav – a to Myslbek.

Věděli by, školáci, jakou známou sochu v Praze vysochal?

Napovíme, že Pražáci si často dávají sraz „pod ocasem“.

Jezdeckou sochu svatého Václava na Václavském náměstí tvořil Myslbek přes 30 let.

Podívejte se na bustu sochaře. Jedna paže mu chybí (asi se nevešla), druhou má položenou na kabátku. Kolik knoflíků na kabátci vidíte? (Nemyslíme vestičku, ale skutečně kabát.)

3. **Napište počet knoflíků.**

Opatrně přejdeme silničku, a než po levé straně vklouzneme do lůna do přírody, užijeme si asi patnáct minut poznávání obce. Od této chvíle se po celý dnešní výlet budeme držet zeleno-bílé turistické značky.

Držení by ale bylo málo, takže si také budeme vyprávět a sem tam něco hledat. Třeba zelený domeček čp. 191, na jehož keramické destičce jsou dvě zvířátka. Jedno z nich najdete také krásně vyřezané na dřevěných dveřích hned vedle. Poznáte rasu?

Znáte nějaké pohádky či filmy, ve kterých hrají hlavní roli pejsci?

Jak se jmenovala pohádka, ve které se bernardýn hezky stará o svou kamarádku Áju?

Jak se jmenoval psí kamarád Macha a Šebestové ze známého večerníčkového seriálu?

Karel Čapek napsal knížku o štěněti Dášeňce a jeho bratr Josef zase *Povídání o pejskovi a kočičce*.

Vzpomínáte si, jak pekli dort?

Tak do toho svého dortu dávali a míchali všechno možné, dali tam i česnek a pepř a namíchali tam sádlo i bonbóny, škvarky a skořici, krupičnou kaši a tvaroh, perník a ocet, kakao a zelí, jednu hlavu z husy a hrozinky, inu všechno možné do toho dortu dali, jen chleba tam nedali, protože pejskové a kočičky chleba zrovna tuze moc rádi nejedí.

Pohádek je hodně, ale filmů ještě více. Dají rodiče a prarodiče dohromady alespoň tři?

Nápověda zní: Lassie, Goro, Marley, Bella, Beethoven, Hačiko, …

Jdeme stále po levé straně ulice. Hledáme domeček, který má mezi okny geometrický čtverec s křížem. Zapamatujte si ho, tento typ zdobení domů uvidíme ještě na konci výletu.

Než dojdeme k poslední ceduli *KOŽLANY*, otevřeme si okénko do zdejší historie. Vezmeme to po králích – stručně.

Městečko Kožlany vzniklo za vlády Přemysla Otakara I. jako lovčí dvorec. Co je to lovčí dvorec?

Dvůr určený k podpoře a organizaci lovu. Samozřejmě zejména pro panovníky nebo šlechtu. Pytláci ani myslivci nic organizovat nepotřebují.

Kolem roku 1230 patřilo městečko k plaskému klášteru, který je koupil od královské komory. O osm let později si král Václav I. vzal Kožlany zpět.

Karel IV. povýšil ves na městečko s právem trhů. Zároveň byly Kožlany připojeny k Angerbachu a s ním ke Křivoklátu, který byl královským hradem.
Král Jiří z Poděbrad daroval Kožlany a hrad Týřov Joštovi z Gusidle.

Za Rudolfa II. patřily Kožlany ke královskému hradu Zbirohu. Roku 1601 je koupil Rudlův mladší bratr Jindřich Jakub, jenž kožlanským dovolil, aby si postavili radnici a školu. To od něj bylo hezké, že? :)

Vidíte žlutý domeček, který kulatým štítem odkazuje na české baroko?

O pár minut později zkontrolujte na tabuli vítající ve městě, zda vypadá kozlík na obrázku stejně jako ten u infocentra. Nechybí mu něco?

Město velice trpělo během třicetileté války. I později kolem roku 1700 dostávalo zabrat pod náporem pochodů nepřátelských vojsk, neúrody a velkých daní. V tu dobu patřily Kožlany Václavu Josefu Lažanskému z Bukové, který je od pánů Týřovských koupil roku 1702.

Roku 1768 obec vyhořela, stejně tak i roku 1773 a 1789. Požáry tedy Kožlany trápily více než dost. Možná proto je věnován maličký svatostánek, ke kterému míříme, svatému Floriánovi.

Jdeme po pěšině podél silnice a vyhlížíme krásnou žlutou kapličku. I když se zdá, že je starší, světlo světa spatřila v roce 2022. Je věnována Floriánovi. Ten je obvykle je znázorňován v oblečení římského důstojníka s nádobou na hašení. Nebo jak hasí požár. V českých zemích patří k nejuctívanějším světcům. Požárům je třeba vzdorovat, a především předcházet. Nejspíš proto na sochy a obrazy svatého Floriána při svých toulkách natrefíte co chvíli.

Podívejte se na malbu v kapličce.

4. **Jakou barvu má Florianův plášť?**

Víte, které číslo vyťukat, když začne hořet? Je to 150. Nula vypadá jako rybník. Tedy voda, kterou hasiči potřebují. Tak si to pamatujte. Pokud byste chtěli volat policii, ťukejte 158. Osmička zase trochu vypadá jako pouta, podle toho si zapamatujete i tohle číslo. Zbývá záchranka 155. Což je na konci pětka, která malinko připomíná invalidní vozíček. Bez těchto pomůcek, kterým se říká mnemotechnické, bychom si to nepamatovali dodnes…

Jdeme ještě chvilku podél silnice, ale u křížku z ní odbočíme po naučné stezce doleva.

Kdo by však chtěl vidět včelí úl zevnitř bez štípanců nebo ochutnat medové speciality a vidět včelaře při práci, může si udělat kilometrovou odbočku do Májina údolí.
Jak se k medu dostanete? Od křížku se dáte pěšinou doprava. Červená značka vás pak z údolí odvede zpátky na naučnou stezku.

Prohlídka včelího areálu trvá asi tak 90 minut. Obsahuje komentovanou procházku parkem medonosných rostlin a návštěvu ukázkového včelína. Seznámíte se tu s životem včel a včelařů jako nikde jinde a pochutnáte si na místním medu jako nikde jinde. Před prohlídkou včelína si dokonce můžete půjčit včelařský klobouk. Žihadla jsou údajně zdarma, ale prý nehrozí.

My za Májou nejdeme, jsme sladcí jako med i bez přičinění polétavého hmyzu. Než ale sejdeme k rozcestí nad Vožehákem, můžeme si Máju připomenout songem.

Učení páni zkušení,
já bych vám rád teď podotknul,
nikdo z vás nemá tušení,
že v dálce stojí malý úl.

Z něj každé ráno
vylétává včelka Mája,
malá uličnice včelka Mája.

Z něj každé ráno
vylétává včelka Mája,
naše kamarádka včelka Mája.

Došli jsme do údolí. Když se podíváme doprava, uvidíme budovu bývalého **Vožehova mlýna** z 16. století. K jeho stavbě byl tenkrát využit kámen z nedaleké ruiny hradu Angerbach. Za 15 minut na úplné zbytky sídla polezeme, tak se těšte.

V mlýnu se prý mlelo do roku 1938. Poté ale bylo veškeré zařízení odvezeno do nedalekého nového mlýna. Později bylo stavení upraveno k rodinnému bydlení. Jak to zde žijícím rodinkám klapalo, jsme se nikde nedočetli.

Naučná stezka nás odklání od mostu a silnice, ale doporučujeme vám jednu malou pětiminutovou zacházku k rybníku „Vožehák“.

Vožehův rybník je krásné místo, kde se dá v letních dnech koupat. Před lety dno čtyřhektarového rybníka pokrývalo asi

tak 26 000 kubíků bahna. Máme tu nějakého Kubíka? Že by nám řekl, kolik bahýnka to asi je… My jen víme, že náš septik má 8 kubíků, což se asi tak vejde do jedné cisterny trefně zvané hovnocuc. Dokážete vypočítat, kolik hovnocucůch by bylo třeba, aby všechno bahno odvezli?

Během čištění v roce 2012 dělníci na dně rybníka objevili, vyzvedli a archeologové posléze prozkoumali zbytky válečné německé stíhačky Focke-Wulf Fw 190. Letoun do zdejších vod spadl v roce 1944, a jelikož Kožlanští rybník přes padesát let neodbahňovali, zůstaly trosky stroje poměrně dobře zakonzervovány. To je příběh, panečku!

Dnes stíhačku můžete vidět v jedné z kožlanských garáží, zeptejte se v Městském muzeu Kožlany.

Nyní se opět můžeme vrátit na naučnou stezku, přesněji k naučné tabuli s názvem *JAVORNICE A VOŽEHŮV RYBNÍK.* Podívejte se na ni a zjistěte informaci z první věty textu.

5. **Napište název řeky.**

(pokud je v názvu písmenko CH, dejte ho do jednoho políčka, ale možná je to chyták :))

Než vstoupíme do chatové osady, zkuste ve stráni najít jeskyni ve skále. My tam narazili na zbytky sněhu, ale mohl by tam být i poklad.

Děti, co byste si koupily, kdybyste objevily poklad? Nechaly byste si tady postavit hrad? Myslíte, že by vám na něj úřady daly stavební povolení? :)

Projdeme osadou a za poslední chatkou vyrazíme podle šipky do kopce. Upřímně – nenutíme vás. Můžete kouknout na fotky u nás na webu. Nic moc k vidění tam totiž není. Ale stateční výletníci samozřejmě zbytky hradu zkontrolují.

Hrad Angerbach stával kdysi na zalesněném ostrohu obtékaném z jedné strany dvěma potoky. V době existence hradu se voda obou toků doširoka rozlévala, takže pod ním vytvářela bažinu.

Představte si, jak muselo být těžké se na hrad dostat a dobýt ho. Nejprve se topíte v bažině a pak vám při výlezu v plné zbroji hází obránci kameny na hlavu, takže opět skončíte v bahně…

Byla to hrázděná stavba, která byla opevněná příkopy a sypanými valy. Obytná budova byla postavena na špici ostrohu. Oddělovaly ji příkop a val, na němž stála jiná budova, chráněná dalším příkopem a valem. Přes příkopy vedly dřevěné mosty. Vstup do hradiště byl pouze ze západní strany, a to z lesa zvaného Královská hora. Dnes je celé hradiště zarostlé jehličnatým lesem a základy hradu přikryty nánosem hlíny a jehličí. Kámen ze zříceniny byl rozebírán a využíván na stavbu obecního mlýna pod Angerbachem, jak už jsme si říkali, ale i na jiné stavby. Dosud jsou však dobře zachovalé valy a příkopy.

Na naučné tabuli *HRADIŠTĚ ANGERBACH* pod kopcem najděte fotku šipek. Přečtěte si popisek a zjistěte materiál, ze kterého byly vyrobeny.

6. **Doplňte druhé slovo: Hroty….**

(pokud je v názvu písmenko CH, dejte ho do jednoho políčka)

Jsme zpátky v údolí a pokračujeme po naučné stezce. Je tady nádherně a jde se po rovince, což je také fajn.

Dívejte se kolem sebe náramně pozorně. Vidíte někde mraveniště?

Víte, jak se jmenuje nejslavnější český mravenec?

Psal o něm i spisovatel Ondřej Sekora, k jehož knížkám patří také autorovy nádherné ilustrace.

Věděli jste, že Ferda Mravenec slaví 90. narozeniny? Sympatického hrdinu dětských knížek i filmů mohli čtenáři poprvé spatřit v roce 1933 na stránkách Lidových novin, kde Ondřej Sekora působil jako sportovní redaktor a autor rubriky pro děti. Co o světě veselého mravenčího chlapíka s červenou mašlí kolem krku možná nevíte?

Samci mravenců černých rodu Formica či Camponotus ligniperda, k nimž Ferda zřejmě patří, mají křídla. Náš kreslený hrdina je však nemá. A tak se ukazuje, že je Ferda vlastně mravenčí dělnicí. (Což jsme ovšem všichni asi trochu tušili,

protože mravenec, co by byl muž, by zaručeně tolik nedřel.)
Do knižních ani televizních příběhů se nicméně nikdy nedostaly úplně všechny Ferdovy příběhy. Některé zůstaly jen na stránkách novin. Patří k nim i komiks, ve kterém si kupodivu Ferda místo namyšlené pihaté hmyzí parádnice vezme pilnou mravenčici a stane se otcem.

Podle knižní předlohy vznikla dokonce operní verze Ferdy Mravence! Hrálo ji Národní divadlo v Brně v letech 1977 až 1986. Dvouhodinové dílo se dočkalo 80 repríz. Což je hodně. Na mravence určitě. :)

Přejdeme po lávce Hradecký potok a stále se držíme pěšinky vedoucí podél něj. Nikam neodbočujeme. Za chvíli nás další lávka opět vrátí na pravou stranu. (Hradečák teď pluje po naší levici.)

Jsme na tábořišti. A krásném. Sice nevíme, komu patří, ale myslíme si, že určitě někomu, kdo miluje trampování, kovboje, indiány a přírodu vůbec. Napadá nás, že takhle klidně mohlo vypadat místo, na němž se odehrávaly příběhy z knížky Hoši od Bobří řeky. (I když víme, že ve skutečnosti se autor této legendární bible všestranných a zdatných mladíků Jaroslav Foglar inspiroval Sluneční zátokou na Sázavě.) Líbí se vám tady?

Najděte zde dřevěné „trůny“, stožár na vlajku a kousek za táborem i „odvážné“ suché záchody.

Máte rádi knížky zvané Foglarovky? My moc! Proto po stopách Rychlých šípů a Vontů vede hned několik našich výletů. Žlutá je barva naše! :)

Dokázali by školáci vyjmenovat všechny členy Rychlých šípů?

Po pěšině za 10 minut doťapeme k další naučné tabuli – *ÚDOLÍ HRADECKÉHO POTOKA*.

Poznáte bez nápovědy všechna zvířátka i rostliny na obrázku? Dobře. Orsej asi ne, ale zbytek by měl být jasný.

7. **Jak se řekne užovka latinsky?**

My se trošku hadů bojíme. A čím více se jich bojíme, o to častěji je potkáváme. Tady jsme naštěstí narazili jen na užovku. Uch, to je úleva! Užovka je sympatičtější než zmije. Ta nám dokonce uštkla před několika lety psa. Ale nebojte, byl to velký hafan a zmijí jed ho neohrozil. Po pár dnech ležení zase zlobil jako čert.
Pořádně nás ale – zmije jedna! – naštvala. Dokonce natolik, že jsme zvažovali přípravu zmijí polévky. Né, děláme si legraci, zmije jsou zákonem chráněné a nesmí se jim ubližovat. Ale v 18. století se prý jedla. Recepty jsou k nalezení ve francouzských a anglických kuchařkách. Zmije se vařily **společně se slepicí a vše se ochutilo muškátovým kořením a skořicí.** Dobrou chuť!

Co všechno víte o užovkách?

Samci užovky měří maximálně 100 až 120 cm, samice až okolo 150 cm. Zdržují se v blízkosti vody, výborně plavou a dobře se potápí. Užovky rády žijí pospolu. O jednu samici se vždy uchází větší počet samců najednou, takže klidně narazíte i na klubko plazů. Nerozmotávejte je!

Užovka obojková používá několik způsobů obrany. Nejčastěji jen rozšiřuje hlavu a naznačuje výpady proti nepříteli. Je-li uchopena, vypouští trus s páchnoucími výměšky análních (řitních) žláz. Někdy vyvrhuje i natrávený obsah žaludku (zvrací na nás). Vzácněji se chová jako mrtvá. Převrátí se na hřbet, znehybní a z pootevřené tlamy nechá volně viset jazyk. Jedovatá není. Pokud ji potkáte, prohlédněte si ji a obejděte. Rozhodně jí neubližujte.

Jejda, to jsme se rozpovídali! Honem, honem jdeme dál, ať už jsme na konci údolíčka.

Hledáme posedy. (Kdo si myslí, že jde o opak neposedů, plete se.) A pak také krásný lesní včelín. Tam by se Máje a Vilíkovi určitě moc líbilo!

Pokud byste vylezli na kopec, zjistili byste, že tady docela fouká. Není tedy divu, že má v těchto místech v brzké době vzniknout větrný park. Zatím není jasné, kolik elektráren u Kožlan vyroste. Současný návrh hovoří o třech, přičemž tubusy mají být vysoké 148 metrů a každá lopatka dlouhá 75 metrů.

Foukej, foukej, větříčku, shoď mi jednu ……
Vybavíte si, co vám má větříček shodit? Perníček to fakt není, Jeníčku!

Znáte nějakou pohádku, ve které hrdinům pomáhá vítr?

Třeba tu od Boženy Němcové – *O Slunečníku, Měsíčníku a Větrníku*. Právě na její motivy byl natočen film, o kterém jsme už dnes mluvili. Sestřičkou vládců živlů je v ní Večernice.

Který pohádkový film máme na mysli?

Jak se jmenoval princ? A co jeho sestry? Napovíme, že všichni mají ve jméně stejná písmenka – LEN.

Šlapeme dál. Stále nikam neodbočujeme.

V místě zvaném *Pod Skalou* stojí krásné opuštěné stavení. Podle mlýnského kola usuzujeme, že to býval mlýn. I pohádky „ze mlejna“ máme rádi.

Než dojdeme k rozcestníku *HRADECKÝ POTOK*, můžeme si jednu připomenout.

Vím jedno návrší zámek nádhernej,
z nejhezčích pohádek ho znám.

Stavěnej z křišťálu sahá k nebi pomálu,
povětří přijde k duhu princeznám.
Stavěnej z křišťálu sahá k nebi pomálu,
povětří přijde k duhu princeznám.

Jsme na rozcestí.

Zjistěte na horní tabulce, v jaké nadmořské výšce se nacházíme. Sečtěte všechny číslice.

8. **Napište výslednou číslici.**

Vydáme se po modré značce do Kožlan, ale už po 20 metrech si uděláme malou odbočku do lesa – na další mystické místo dnešního výletu.

Židovský hřbitov se nachází 2 km severně od Kožlan v mírném pravobřežním svahu nad údolím Hradeckého potoka.
V minulosti svah pokračoval až na nejvyšší bod Šibenického vrchu, tedy do míst starobylého městského popraviště.

Na hřbitov se vchází brankou. Hned za ní se nachází nejmladší část místa posledního odpočinku. Jsou zde novodobé náhrobky převážně z mramoru a žuly z konce 19. a začátku 20. století.

Kožlanský hřbitov byl však založen už na přelomu 17. a 18. století. Celkem se zde n ***achází 175 náhrobních kamenů. Nejstarší je z roku 1698*** *(Jehuda, syn Abrahama, č. 017) a nejmladší z roku 1939 (Alžběta Franková, č. 145b).*

I když na první pohled budí dojem spíše skromného pohřebiště chudých venkovských Židů, najdete tady mnoho krásných i rozsáhlých epitafů, které svědčí o tom, že zde byli pochováni majetní lidé. Náhrobky jsou rozmístěny nepravidelně, ale svými nápisy téměř všechny směřují na východ, jak je u židovských věřících zvykem.

U branky za mříží můžete vidět rozměrnou kamennou desku. Pochází z obřadního stolu, na kterém se prováděla rituální očista těla zemřelého.

Podle starého židovského zvyku se na hroby nenosí květiny, ale kamínky, které se pokládají na náhrobky. Tento zvyk připomíná pohřby ve starověkém Izraeli, kdy byly hroby pokrývány velkými kameny, aby snad nebožtíka nevyhrabala hladová divá zvěř. Když tady někam položíte pár kamínků i vy, nikdo ze zesnulých se určitě zlobit nebude. Na hřbitově jsme potichounku a tajenku zde luštit nebudeme.

Vrátíme se na modrou značku a šplháme na Šibenický vrch.

Stezka nás neomylně vede zpátky do města. A protože jsme dnes ještě neviděli dost křížů a hřbitovů, dopřejeme si další křížek i při návratu. :)

Najdete na něm kytičku? Kolik má okvětních lístků?

Jdeme za komínem. Kdybychom šli ještě kilometr za něj stejným směrem, došli bychom na místo, které bylo ještě docela

nedávno známé svou keramickou tradicí. Výrobní družstvo Keramo Kožlany vzniklo v roce 1953 sloučením tří hrnčířů. Hlína se tu lila do forem, pak se vysušila, vypálila se v peci, glazovala… Uměli tu misky, hrnky, kávové soupravy, dochucovací soupravy, lázeňskou keramiku, ale třeba i petrželáky, žertovné korbele, kasičky ve tvaru prasátek. Nebo dokonce krmítka pro králíky. Ještě tak před nějakými 35 lety byste něco z Kerama našli snad v každé české domácnosti. Jenomže keramika je rozbitná… Bohužel. I když prý střepy přinášejí štěstí.

Míjíme ohradu s koníky – vraník je impozantní! Co nevidět dorazíme k rybníku, který je doslova rájem ptáků.

Jaké vodní pernatce zde poznáte?

Vidíte na vodě třeba divoké kachny? Jak se jmenuje slavná pohádka od H. Ch. Andersena o ošklivém káčátku? Co z něj nakonec vyrostlo?

Stoupáme ulicí, která má srandovní jméno. Už jste zjistili, jak zní? Jestli ne, udělejte to. :)

Napravo je smutný pomníček a nalevo na nás vykoukne dům, který vypadá jako ten na začátku našeho výletu. Vzpomínáte? Kříž v obdélníku mezi okny… Jen tady je zelený jako Rákosníček.

Doprava odbočíme až u domečku, který hlídají tři obří moskevští strážní psi. Krásní, že? Neplést s bernardýnem, nehladit, jen koukat! Toto plemeno bylo vyšlechtěno pro potřeby Rudé armády, takže prý má silný stisk. Nikoli pravé tlapky, ale zubů.

Z Větrné ulice odbočíme doleva do Jasmínové. Ta nás odvede k hlavní cestě, u které na nás u sochy Edvarda Beneše, který se v Kožlanech narodil, čeká poslední písmenko do tajenky.

Podívejte se na sochu. Prezident na ní vypadá hodně smutně. Co má pod krkem? A co asi drží v ruce? Knoflíky počítat nebudeme, ale podívejte se mu pod nohy.

9. **Jaký druh zvířete prezidenta střeží?**
   Kolik dravců vidíte? Hodně!

Od sochy se vydáme ulicí doprava a půjdeme se podívat na místo, kde stál Edvardův rodný dům.

Cestou však narazíme na ještě jiného dravce – opeřeného. Víte, kterého myslíme?

Sokol *je označení českého tělocvičného a tělovýchovného spolku, v minulosti hodně velkého a hodně populárního. Kdo kdysi nebyl sokol, ten jako by ani nebyl. Přinejmenším se zdál být podezřelou existencí. Za zakladatele Sokola jsou považováni pánové Miroslav Tyrš a Jindřich Fügner. Do Sokola můžete vstoupit i dnes, protože tahle tělocvičná organizace vlastně nikdy nezmizela docela. Tyršovo sokolské heslo* V zdravém těle zdravý duch *ostatně platí dodnes.*

Pokud chceme vidět rodný dům E. Beneše, přejdeme ulici a hledáme čp. 101.

Původní domek se bohužel nedochoval, ale na jeho místě dnes najdeme nový a na něm pamětní desku.

Prezident Edvard Beneš se (ještě jako Eduard) narodil 28. 5. 1884 v Kožlanech. Byl nejmladším z deseti dětí. V Kožlanech vychodil obecnou školu, a jelikož byl velmi pracovitý a měl zkoumavého ducha, byl vyslán na studia do Prahy na vinohradské gymnázium. Poprvé se setkal s T. G. Masarykem na Filozofické fakultě pražské Univerzity Karlo-Ferdinandovy, kde studoval. Později Beneš vystudoval pařížskou Sorbonnu a titul doktora práv získal na univerzitě v Dijonu.
Stal se prvním ministrem zahraničí Československé republiky a po abdikaci T. G. Masaryka byl 18. 12. 1935 zvolen druhým prezidentem ČSR.
Po vypuknutí 2. světové války odjel do zahraničí. V Anglii vytvořil exilovou vládu. Zde usilovně pracoval na opětovném uznání a obnovení samostatného Československa.

Do Prahy se vrátil po válce dne 16. 5. 1945 jako prezident. Ve velmi složité poválečné situaci přijal v únoru 1948 demisi ministrů a jmenoval novou vládu Národní fronty. V květnu 1948 odmítl podepsat ústavu pro její nedemokratický charakter a 7. 6. 1948 rezignoval na úřad prezidenta.
Zemřel 3. 9. 1948 v Sezimově Ústí ve věku 64 let.

Do cíle to máme už jen kousek. Pět minutek sešupu z kopce – a je hotovo.

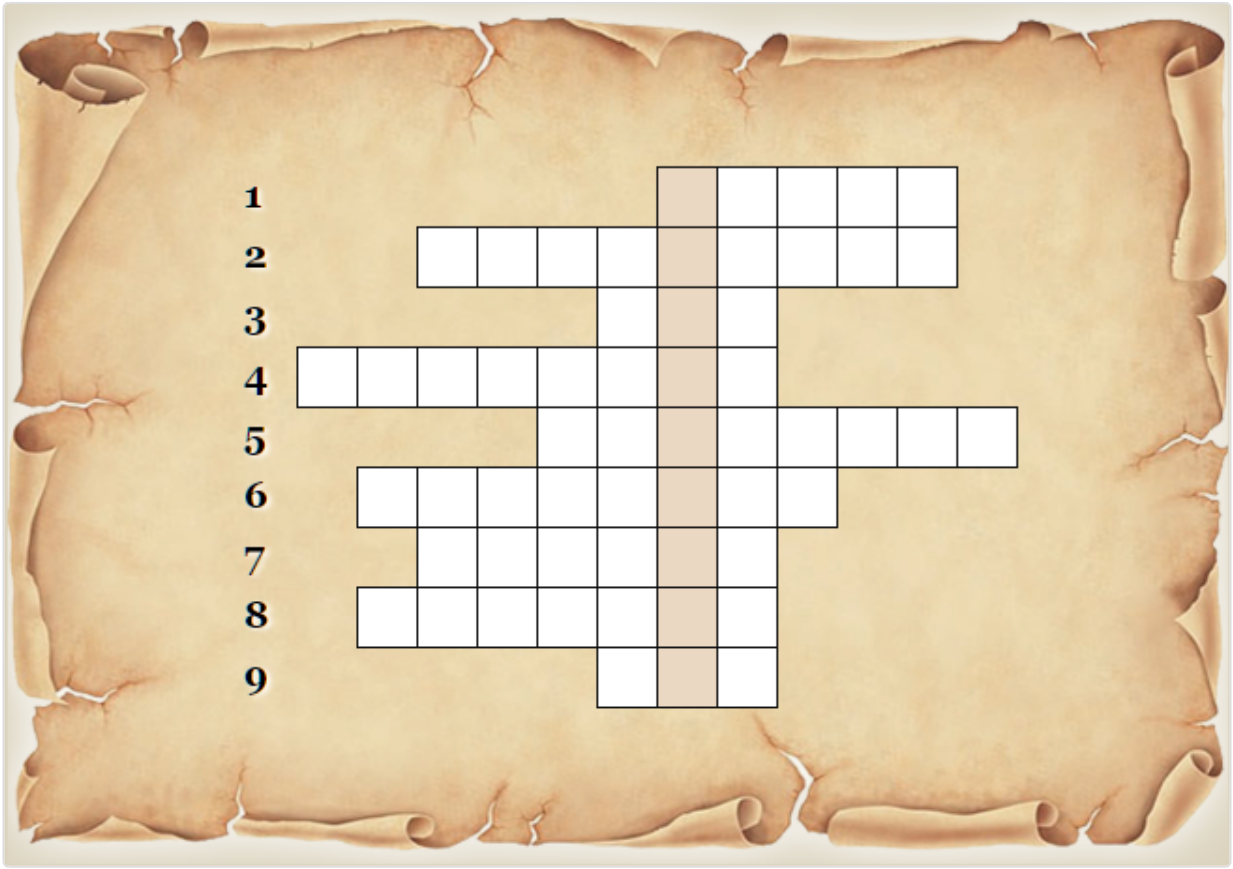
Hotová je také naše tajenka. Mrká na nás z ní jméno říčky protékající pod městem. Každoročně se 8. května jejím údolím koná oblíbený pochod. Přes mnoho brodů vede z Kožlan až k ústí do Berounky u Zvíkovce a zpátky se jede autobusem Také se můžete připojit! :)

Máme hotovo. Procházka i osvěta jsou u konce. Doufáme, že se vám dnešní výlet s tajenkou líbil, přejeme šťastnou cestu domů a těšíme se zase někdy na našich tajenkových trasách na viděnou! :)

V textu byly použity mj. texty z webů www.kudyznudy.cz, www.pohadkozem.cz, www.majabee.cz, www.muzeumkozlany.cz, plzensky.denik.cz

Otázky k tajence

1. **Co zvířeti kouká z tlamy?**
2. **Opište první slovo posledního řádku na soše svatého Josefa.**
3. **Napište počet knoflíků.**
4. **Jakou barvu má Florianův plášť?**
5. **Napište název řeky.**
6. **Doplňte druhé slovo: Hroty ….**
7. **Jak se řekne užovka latinsky?**
8. **Napište výslednou číslici.**
9. **Jaký druh zvířete prezidenta střeží?**

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 06.11.2026 18:19